

ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΠΟΝΤΕΣ ΛΑΟΙ (της Ιωάννας Μουτσοπούλου)

Σε μια εποχή παροξυσμού των συμφερόντων και των ανταγωνισμών η γεωπολιτική και όλοι οι συναφείς με τις διεθνείς σχέσεις κλάδοι βρίσκονται σε πλήρη ανάπτυξη και μάλιστα οι ρεαλιστικές θέσεις είναι στην πρώτη γραμμή, πράγμα

αναπόφευκτο, γιατί σε τέτοιες εποχές μόνον ο ρεαλισμός μπορεί να είναι κάπως αποτελεσματικός σαν προστασία των αδύναμων (η επιθετική και υπερβολική χρήση του δεν συμπεριλαμβάνεται στο δέον). Δεν θα αναπτύξουμε όμως σκέψεις και προβληματισμούς σε σχέση με τους όρους των διαφόρων σχολών σκέψης, αλλά θα προσηλωθούμε στο ότι μέσα σε αυτόν τον ορυμαγδό τα μεγάλα πλήθη των ανθρώπων συγκρούονται, σκοτώνουν και σκοτώνονται στα πεδία των μαχών σαν στρατιώτες ή σαν άμαχοι, άλλοι μετακινούνται σε ξένες χώρες, η πληθικότητα και μόνον μέσω της οποίας εκφράζεται η παγκόσμια αυτή κρίση τής δίνει μία δραματικότητα άνευ προηγουμένου.

Και μέσα σε όλο αυτό το σκηνικό οι λαοί και τα έθνη, άραγε, πού βρίσκονται; Ενεργούν πραγματικά ή είναι απόντες; Θα έλεγα ότι είναι εξαφανισμένοι είτε σαν λαοί είτε σαν έθνη. Είναι στο προσκήνιο της σύγκρουσης, το δράμα τους ξετυλίγεται καθημερινά κι όμως σαν υποκείμενα είναι εξαφανισμένοι, γιατί λείπει η ενσυνείδητη παρουσία τους, βρίσκονται σε μία κατάσταση που δεν την επέλεξαν αλλά κυρίως δεν την κατανοούν ούτε την δημιούργησαν με γνώση και ορθή πρόθεση. Σύρονται στη σύγκρουση χωρίς να μπορούν να αποτυπώσουν τη δική τους βούληση, **γιατί απλώς μια τέτοια βούληση δεν υπάρχει.** Άλλοι λαοί το μόνο που κάνουν είναι να παρακολουθούν απαθείς (προς το παρόν) από μακριά τις συγκρούσεις που συμβαίνουν σε άλλες περιοχές του

πλανήτη, τη μηχανή του θανάτου που καταπίνει τον κόσμο, αλλά αυτά τους φαίνονται μακρινά και θολά, αδιάφορα και άσχετα με την καθημερινότητά τους που συνεχίζεται σαν κάτι αυτονόητο. Κι όμως ο κόσμος καταστρέφεται και θα άξιζε μία μεγαλύτερη μέριμνα γι' αυτό το γεγονός, έστω και αν δεν μας αφορά προσωπικά.

Για την εποχή μας αυτή είναι μία θλιβερή διαπίστωση και γίνεται ακόμη πιο θλιβερή όταν αναλογιστεί κανείς ιδιαίτερα τους λαούς της δύσης, των οποίων οι γνώσεις που αποκόμισαν μέσω παιδείας και οι θεσμοί τους δεν είχαν το ανάλογο αντίκρουσμα στη βουλευτική τους ελευθερία ή στην υπευθυνότητά τους.

Τι είναι άραγε η ανθρωπότητα γι' αυτούς; Μία ανώνυμη μάζα εξίσου ανώνυμων ανθρώπων, απόλυτα αναλώσιμων και αντικαταστατών, ή ένα σύνολο όντων αναζητούντων το νόημα της ζωής – έστω χωρίς να το ξέρουν; Αριθμοί και σύνολα μηχανιστικά ή μία συλλογικότητα πέραν των αριθμών που χρειάζεται μια βαθύτερη κατανόηση και μεγαλύτερο σεβασμό; Ο θάνατος είναι, βέβαια, αναπόφευκτος και η ζωή όπως την ξέρουμε είναι παροδική, όμως, ακόμη κι έτσι, **δεν επιτρέπεται η ζωή να αποτελεί υλικό αναλώσιμο για χάρη του τίποτε, του πουθενά, των άπληστων επιθυμιών, του θαύματος και της ανοησίας. Δεν μπορεί να υπάρχει ύπαρξη χωρίς νόημα ή ύπαρξη με μόνο νόημα την ανυπαρξία νοήματος. Η ζωή είναι ανταλλάξιμη μόνον με το Νόημα και τον Σκοπό της.**

Αλλά εδώ πρέπει να σκεφθούμε αν το νόημα για τη δύση χάθηκε για πρώτη φορά μέσα στην μεγάλη αυτή καταστροφική κρίση ή αν είχε χαθεί πιο πριν, όταν όλα ήταν εύκολα και «ειρηνικά». Όσο κι αν αυτό ξενίζει, το νόημα είχε χαθεί προ πολλού, όταν όλα λειτουργούσαν ομαλά, όταν η ζωή λίμναζε μπροστά σε μηδενικούς ορίζοντες, όταν η νόηση ήταν εφφέ και εκκεντρικότητα, όταν το αίσθημα ήταν σκέτη επιθυμία, όταν το μόνο νόημα ήταν η χάνωση και ο θάνατος μέσα σε απραξία. Η επιθυμία και το χρήμα ήταν τα μέσα εξαγοράς της ανθρώπινης βούλησης, ο θάνατος του προσώπου και της ελευθερίας του.

Εδώ τίθεται και το βασικό ερώτημα: Αν είμαι ελεύθερος, τότε μπορώ να επιλέξω τη σκλαβιά σαν έκφραση της ελευθερίας αυτής; Ναι, μπορεί να την επιλέξει κανείς σαν άτομο, αλλά αυτό αναπόφευκτα θα κινητοποιήσει όλες τις δυνάμεις δυσαρμονίας και αυτοκαταστροφής της επιλογής του, γιατί το άτομο δεν είναι μόνο του, ξεκομμένο από τον κόσμο, είναι και φορέας καθολικών νοημάτων που σχετίζονται με την ίδια την ύπαρξή του. Η ατομική ελευθερία φθάνει μέχρι την επιλογή, μετά αρχίζει η επικράτεια και οι νόμοι του καθολικού. Π.χ. είναι κανείς ελεύθερος να πέσει στο κενό, αλλά, από την πτώση και έπειτα, θα ισχύσουν οι φυσικοί νόμοι της βαρύτητας και της σωματικής καταστροφής. Κάτι παρόμοιο συμβαίνει και με την συνείδηση και τις σχέσεις. Επιλέγεις τη σκλαβιά και χάνεις τον εαυτό. Επειδή χωρίς την καθολικότητα η ατομική ελευθερία θα σήμαινε ότι η φύση του κόσμου είναι χάος, ότι υπάρχουν ασυμπτωτικές κινήσεις των όντων όπου το ένα δεν επηρεάζει το άλλο. Πέραν της φρίκης που εκφράζει μια τέτοια άποψη, και μόνον το ότι υπάρχουν ορατά αποτελέσματα από τις πράξεις μας αποδεικνύει το αντίθετο. Απλώς, τα αποτελέσματα αυτά δεν έρχονται πάντοτε άμεσα και μπορεί αρχικά να πέσουν στους ώμους άλλων ανθρώπων – όμως θα έλθουν και κάποτε θα πλήξουν και αυτόν που τα παρήγαγε. Η ελευθερία όπως την φαντάστηκε ο άνθρωπος σαν αποξένωση και κυριαρχία ήταν γελοία, γιατί στην πραγματικότητα η ελευθερία είναι μια έννοια τρομακτική από ορισμένες πλευρές, είναι απόλυτη ευθύνη μαζί όμως με ανεξαρτησία της συνείδησης από τις περιστάσεις και ταυτόχρονα άνοιγμα στο μέλλον και το άγνωστο. Αλλά απέναντι σε αυτό είμαστε ομολογουμένως δειλοί, διαισθανόμαστε το τέλος του ατομισμού μας (όχι του ατόμου) και γι' αυτό κάναμε υποκατάσταση με χίλιες-δυο υπεκφυγές και διαστρεβλώσεις. Αυτή η υποκατάσταση είναι το αληθινό πρόβλημα.

Και τι συγκεκριμένο έκανε ο άνθρωπος; Οι ανώτατες συλλήψεις του αποσκοπούσαν τελικά στο να υπηρετήσουν τη σκλαβιά του στις επιθυμίες των άλλων και τις δικές του, να ενισχύσουν την απομόνωσή του, την ανευθυνότητα για το γίγνεσθαι του κόσμου, να τον κάνουν τόσο ισχυρό ώστε να μην έχει ανάγκη κανέναν και τίποτε. Δηλαδή, αυτό που ήθελε ήταν να είναι απών για τον

κόσμο. Και τώρα αντικρύζει μπροστά του τον πυρήνα αυτής της επιλογής: μια καθολική απουσία υποκειμένων και το χάος των καταρρεύσεων και των πολέμων, που με τον χρόνο θα αυξάνεται ολοένα και περισσότερο και όπου ο ίδιος δεν παίζει κανέναν ρόλο, είναι μόνον το υλικό του πολέμου. Η απουσία του υποκειμένου οδηγεί στη γεωπολιτική σκληρότητα, αυτά τα δύο είναι συναφή και πρέπει να το δούμε καθαρά.

Αλλά ακόμη και τώρα, παρά την οδύνη και το άγχος, αντιμετωπίζει την κατάσταση ως κάτι υπέρτερο των δυνάμεών του και ξένο προς αυτόν, ενώ δεν είναι. Πώς τα κατάφερε ο άνθρωπος να βλέπει τον εαυτό του σαν κάτι τόσο αδύναμο και παθητικό, σαν απόλυτο έρμαιο των περιστάσεων; Αν κάτι πρέπει να γίνει στο μέλλον, είναι να κατανοήσει ο καθένας την αξία της συμμετοχής του στο όλο γίγνεσθαι χωρίς έπαρση και ανθρωποκεντρισμό, ότι επηρεάζει αυτό το γίγνεσθαι ως άτομο και ως συλλογικότητα. Αυτό θα είναι μία αναγνώριση διπλή: αφ' ενός μεν της ευθύνης που προκύπτει από αυτή τη δυνατότητά του και αφ' ετέρου της αξίας του, γιατί αυτή η **αυτοεγκαινιολογία** ευθύνη ενισχύει και αποδεικνύει την αξία του ατόμου. Δεν υπάρχει άτομο χωρίς τη συλλογικότητα, δεν θα είχε καν νόημα ο όρος "άτομο" αν δεν υπήρχε η συλλογικότητα και η ολότητα. Μόνον έτσι και οι συλλογικότητες (έθνη και κοινωνίες) θα αρθούν στο ύψος της ανάγκης και η γεωπολιτική σταδιακά θα μετριάσει τον άσπλαχνο χαρακτήρα της.

Τώρα όμως είμαστε αναγκασμένοι να παρατηρούμε ανήμποροι έναν παγκόσμιο πολιτισμό να καταρρέει και τα άτομα και τις συλλογικότητες (έθνη και λαούς) να μην υπάρχουν σαν αυτά που πρέπει να είναι, αλλά απλώς να είναι βέλη στη φαρέτρα των ισχυρών, μάζες τυφλών δυνάμεων συγκρουόμενες χωρίς λογική και όραμα. Η απουσία τους αυξάνει τη δύναμη της ψυχρής γεωπολιτικής όπως προηγουμένως πέτυχε τον θάνατο της ειρήνης – γιατί ειρήνη χωρίς υποκείμενα δεν υπάρχει. Βλέπουμε, τελικά, ότι το σύνθημα "Ελευθερία ή θάνατος" δεν ισχύει μόνον για τα πεδία των μαχών αλλά, πολύ περισσότερο, για τα πεδία της συνείδησης και της καθημερινότητας. Και αυτό είναι κάτι

βαρυσήμαντο.

Ιωάννα Μουτσοπούλου

Μέλος της ΜΚΟ ΣΟΛΩΝ

31/3/2018

ΦΩΤΟ : pixabay.com